

Bijlage 4 – Stand van zaken Circulair Terreinbeheer

Binnen het Kennisprogramma Circulair Terreinbeheer (KCT) werken de ministeries van LNV en IenW samen met gemeenten, provincies, waterschappen en andere partijen aan het vergaren van kennis en ervaring rond de toepassing van maaisel en blad in de kleine kringloop. In het KCT wordt onderzoek gedaan bij zo'n 55 goed gedefinieerde pilots met als ingangsstromen maaisel en/ of blad. Deze ingangsstromen worden bewerkt tot bokashi (een bodemverbeteraar die wordt gemaakt door fermenteren) of lokaal geproduceerde compost, zoals CMC-compost (Controlled Microbial Composting). Op basis van de resultaten van het KCT wordt bezien of, en zo ja hoe, beleid en regelgeving, zowel binnen het milieurecht als in de meststofregelgeving, zou kunnen worden aangepast. Het milieurecht is van toepassing omdat aangetoond moet worden dat eventuele risico's in het eindproduct, bokashi of compost, afwezig, verwaarloosbaar of beheersbaar zijn. De meststoffenregelgeving is van toepassing omdat duidelijk moet zijn wat de landbouwkundige waarde is van bokashi en lokaal geproduceerde compost.

In dit kader stuur ik uw Kamer twee rapporten:

1. *Kennisprogramma Circulair Terreinbeheer Jaarrapportage 2022*¹. Dit rapport bevat de tussenresultaten van het KCT. Dit is een rapportage met resultaten over meetjaar 2022, het onderzoek loopt tot en met 2026. Uit de resultaten blijkt dat de ingangsstromen maaisel en blad op een aantal vlakken voldoet aan normen rond vervuiling (residuen van bestrijdingsmiddelen, zware metalen en organische microverontreinigingen). Op een aantal andere vlakken is aandacht vereist (onkruidkiemkracht en fysieke verontreinigingen (zwerfvuil)). Dit laatste is mogelijk vertekend door de meetmethode en krijgt in 2023 extra aandacht. Over de langetermijneffecten op de bodem is na twee meetjaren nog geen eenduidige conclusie te trekken.
2. *Aspergillus fumigatus in bermmaaisel, blad en andere organische reststromen*². De schimmel *A. fumigatus* komt veel voor in het milieu en wordt veelvuldig teruggevonden in organische reststromen afkomstig van de landbouw, bloembollenteelt, hout- en groenverwerking. Het doel van dit onderzoek was om eventuele risico's van resistentie ontwikkeling in *A. fumigatus* in de diverse groenreststromen die relevant zijn binnen het KCT in kaart te brengen en indien nodig risicobeperkende maatregelen aan te bevelen. Voor dit onderzoek zijn twee zaken van belang: 1) de aanwezigheid van azolen (bestrijdingsmiddelen) in het te bewerken materiaal, omdat resistentie zich, zoals het nu laat aanzien, alleen kan ontwikkelen wanneer *A. fumigatus* in contact komt met azolen en 2) de aanwezigheid en afdoening van *A. fumigatus* zelf gedurende het proces. Om met 1) te beginnen: uit het KCT blijkt dat azolen worden aangetroffen in het eindproduct (bokashi, CMC-Compost), in lage concentraties. Binnen Circulair Terreinbeheer worden geen azolen toegevoegd gedurende het proces. Wat betreft 2): uit het onderzoek blijkt dat *A. fumigatus* aanwezig is in het gebruikte maaisel en blad, met een waarde vergelijkbaar met de verwachte achtergrondwaarde. Na behandeling (van organische reststroom tot bokashi of CMC-compost) is de totale hoeveelheid gevonden *A. fumigatus* gelijk gebleven of verlaagd, waarbij de verhouding tussen resistente en niet-resistente *A. fumigatus* gelijk blijft (0-3% resistentie). De onderzoekers concluderen op basis van de resultaten bij de 11 geselecteerde pilots in dit onderzoek dat de praktijk van Circulair Terreinbeheer geen additioneel risico levert op resistente *A. fumigatus*. Er is echter wel sprake van enige resistentie van *A. fumigatus* in het gebruikte en bewerkte materiaal, vergelijkbaar met de verwachte achtergrondwaarde. In interdepartementaal verband wordt er onder andere samen met de ministeries van IenW, LNV en VWS gesproken over de problematiek rondom resistente *A. fumigatus*. Ik zal de resultaten uit dit onderzoek in deze werkgroep delen.

Omgang met groene reststromen

Maaisel en blad dienen te worden verwerkt conform de minimumstandaard uit sectorplan 8 van het Landelijk afvalbeheerplan (LAP3). Verwerking zoals nu wordt gedaan binnen de pilots van het KCT valt niet onder deze minimumstandaard, de pilots hebben een vergunning met specifieke uitzonderingsvoorwaarden ontvangen voor hun werkzaamheden. Een aantal partijen heeft in afwijking hierop inmiddels gekozen voor de route 'voortgezet gebruik'. Dat wil zeggen dat zij

¹ Bijlage 4A [Kennisprogramma Circulair Terreinbeheer: Jaarrapportage 2022 — Research@WUR](#)

² Bijlage 4B *Aspergillus fumigatus* in bermmaaisel, blad en andere organische reststromen

maaisel en blad beschouwen als niet-afvalstof. In dat geval is geen vergunning vereist en is het LAP3 niet langer van toepassing. Het maaisel en blad wordt als grondstof verwerkt, een mogelijkheid tot regulering van de milieuaspecten is er in dit geval niet. Er zijn zorgen bij bijvoorbeeld composterende partijen dat deze ontwikkeling mogelijk leidt tot milieubelasting waarbij niet ingegrepen kan worden en/ of het risico van oneerlijke concurrentie. Het ministerie van IenW brengt bijgaande factsheet (bijlage 4C) uit om het huidige beleid toe te lichten en duidelijkheid te creëren in de sector.

Zoals aangegeven loopt het Kennisprogramma CT nog tot en met 2026. Het ministerie van IenW werkt samen met het ministerie van LNV aan een inventarisatie van mogelijke beleidsimplicaties, en zet deze beleidsaanpassingen indien mogelijk in gang voor het einde van het onderzoek in 2026.